

EIERSKAPSMELDING

2024-2028

Del 1

Prinsipper og retningslinjer

Vedtatt av Nome kommunestyre, 09.04.2024, sak 22/24.

Innhold

1. Innledning	2
1.1. Hvorfor eierskapsmelding?	2
1.2. KS Eierforum	3
1.3. Oppbygging av eierskapsmeldingen	3
2. Selskapsformer og alternative organisasjonsformer i kommunal sektor	4
3.1. Aktuelle selskapsformer	4
3.1.1. Aksjeselskap (AS)	4
3.1.2. Interkommunale selskaper (IKS)	4
3.1.3. Samvirkeforetak (SA)	5
3.1.4. Kommunalt foretak (KF)	5
3.1.5. Interkommunalt politisk råd (IPR) og kommunalt oppgavefellesskap (KO)	6
3.1.6. Vertskommunesamarbeid	6
3.1.7. Stiftelse	6
3. Motiv for selskapsetablering – formålsskategorisering	7
4.1. Finansielt motiv	7
4.2. Politisk motiv	7
4.3. Effektivisering av tjenesteproduksjon	7
4.4. Samfunnsøkonomisk motiv	7
4. Vurdering og valg av selskapsform – konsekvens for eierstyring	8
5. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll	9
6. Forfold til sentralt lovverk	10
7. Forutsetninger for godt eierskap	12
8. Roller	13
9. Retningslinjer for eierskap, ledelse og kontroll av selskap	16
10. Retningslinjer for valgkomiteer	26
11. Retningslinjer for fastsetting av styrehonorar og lederlønn i selskap	28
12. Handlingsplan	30
13. Selskapenes rapportering til eier	31
13.1. Generelt	31
13.2. Styringsdokumenter	32
13.3. Rapporteringsskjema	33

1. Innledning

1.1. Hvorfor eierskapsmelding?

Etter KommuneLOVEN § 26-1 skal kommunen minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- kommunens prinsipper for eierstyring
- en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene

Selskapsorganisering innebærer at virksomheten er skilt ut fra kommunen som organisasjon og er et eget rettssubjekt. Kommunens styringsrolle endres derfor fra å styre gjennom linjeorganisasjonen til å styre gjennom å være eier av selskapet. Forvaltningen av selskapet ligger hos styret og daglig leder.

Kommunestyret utøver eierstyring gjennom representantskapet eller generalforsamlingen som er selskapets eierorgan. Representantskapet/generalforsamlingen velger styret, kan instruere styret og omgjøre dets beslutninger. Et viktig prinsipp ved selskapsorganisering er at selskapets ledende organer skal ha betydelig grad av frihet til å drive virksomheten. Lovfestede bestemmelser og vanlige normer for god selskapsstyring setter grenser for hvor mye kommunen som eier disse selskapene kan og bør involvere seg i selskapenes virksomhet. Oppgaven til selskapets styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive virksomheten innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eieren/eierne. Den ytre rammen består av eierskapsmeldingen samt eierstrategien og selskapsavtalen eller vedtektene for det enkelte selskap.

Viktige verdier, interesser og samfunnsfunksjoner blir forvaltet i kommunale selskap og foretak.

Målet med eierskapsmeldingen er å:

- drøfte kommunens motiv for å opprette eller delta i selskap
- etablere prinsipper og retningslinjer for kommunens eierstyring
- etablere rammer for utøvelse av eierskap i ulike selskapsformer
- etablere regler og prosedyrer for politisk og administrativ oppfølging av selskapene.

Kommunen har også et kontroll- og tilsynsansvar overfor sine eierinteresser i selskap og kontrollutvalget har en selvstendig rolle i forhold til eierne og selskapsledelsen, jf. KommuneLOVEN § 22 og § 23-4.

En forutsetning for aktiv eierstyring er at det er formulert klare mål og eigarstrategier for selskapene. Prioriteringer og tiltak i eierstrategien skal sikre at selskapet tar hensyn til kommunens målsettinger. Eierstrategien sammen med vedtak og forutsetninger knyttet til det enkelte selskap, blir også et utgangspunkt for selskapskontrollen og kommunestyrets behandling av drift og resultat. Nome kommune vil utvikle seg som eier, og vil gjennom eierskapsmeldingen klargjøre rollefordelingen mellom eier og selskap.

Selskapenes strategiske mål blir i stor grad utformet av eierorganet (generalforsamling/representantskap). Derfor er det viktig at kommunestyret og eierutvalget i Nome overfor selskap med sterke kommunale interesser aktivt definerer og revurderer motiv, mål og forventninger. Styrets oppgave er å videreutvikle strategien og å arbeide for å realisere selskapets mål.

1.2. KS Eierforum

KS Eierforum er et kompetanseforum. Forumet har lagt fram 21 råd om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt eide selskap og foretak, sist revidert høsten 2020. Selve anbefalingene er i hovedsak de samme som tidligere, men de er oppdatert og ordnet på en annen måte. Anbefalingene, som også er utgangspunktet for Nome kommunes retningslinjer for eierskap, ledelse og kontroll av selskapene, er omtalt i kap. 9. KS Eierforum er en del av medlemskapet i KS dekkes av ordinær kontingent.

1.3. Oppbygging av eierskapsmeldingen

Eierskapsmeldingen har tre deler.

Del 1 presenterer aktuelle selskapsformer, felles prinsipp og strategier for god eierstyring i de ulike selskapsformene, samt regler og prosedyrer for politisk og administrativ utøvelse av eierstyringen.

Del 2 omtaler aksjeselskap og interkommunale selskap som Nome kommune eier eller deltar i – og formålet med disse.

Del 3 gir en oversikt over interkommunalt samarbeid i som Nome kommune deltar i og stiftelser som kommunen har vært med på å opprette. Interkommunalt samarbeid og stiftelser er ikke underlagt de samme retningslinjer og prosedyrer som gjelder for eierskap i aksjeselskap og interkommunale selskap.

Det legges opp til behandling av del 1 én gang i hver valgperiode, mens del 2 og 3 legges fram som en årlig orienteringssak med oppdatert informasjon om selskapene.

2. Selskapsformer og alternative organisasjonsformer i kommunal sektor

3.1. Aktuelle selskapsformer

Kommunen har stor frihet til å organisere tjenestene slik kommunestyret finner det formålstjenelig, enten som del av kommunen som juridisk person eller gjennom etablering av selvstendige rettssubjekt. Det er kommunestyrets ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål, eierens styringsbehov, markedsmessige forhold og konkurranseregulering. Dilemmaet ved å fristille deler av den kommunale virksomheten gjennom opprettelse av selvstendige selskap, er å balansere frihet og styring.

4

3.1.1. Aksjeselskap (AS)

Et aksjeselskap kan eies av en kommune alene, sammen med andre kommuner og fylkeskommuner eller sammen med private rettssubjekter. Det er Lov om aksjeselskaper (aksjeloven) som regulerer denne organisasjonsformen. I et AS har eierne begrenset økonomisk risiko for selskapets økonomiske forpliktelser. Selskapets øverste eierorgan er generalforsamlingen. Gjennom generalforsamlingen, utøver eierne den øverste myndigheten i selskapet. Her kan eierne gjennom vedtekter, instruksjoner og andre generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder. Det er generalforsamlingen som velger styret. Selskapet ledes av styret og en daglig leder. Styret har det overordnede ansvaret for at selskapet drives i samsvar med eiernes formål, selskapsvedtektene og eventuelle instruksjoner fra eier, og innenfor rammen av lovverket. Styret har også en viktig funksjon for å sikre strategisk planlegging for selskapet. Daglig leder skal forholde seg til de pålegg og retningslinjer som styret har gitt.

3.1.2. Interkommunale selskaper (IKS)

Et interkommunalt selskap etter lov om interkommunale selskaper kan bare eies av kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskaper. Eierne har samlet sett et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Det er Lov om interkommunale selskaper (IKS-loven) som regulerer denne organisasjonsformen. Deltakerkommunene utøver eierstyring gjennom sine valgte medlemmer i representantskapet. Selve forvaltningen av selskapet ligger imidlertid hos styret og daglig leder. Med «forvaltningen av selskapet» menes at styret skal lede selskapets virksomhet i vid forstand, herunder at styret har ansvaret for at de verdier deltakerne har lagt i selskapet anvendes i samsvaret med formålet. Selskapets eierorgan og øverste myndighet er representantskapet, og eierne skal opprette en skriftlig selskapsavtale. Hver enkelt deltakerkommune skal ha minst en representant i representantskapet. Det enkelte kommunestyre har instruksjonsrett overfor sine medlemmer i representantskapet. Representantskapet velger også styret. Styret skal ha minst tre medlemmer, og omfattes av kravet om balansert kjønnsrepresentasjon. Daglig

leder eller medlemmer av representantskapet kan ikke være medlem av styret.

Representantskapet som eierorgan utøver kontroll over styret på flere måter:

- bestemmer sammensetningen på styret
- kan instruere styret og omgjøre beslutninger
- kan gjennom selskapsavtalen fastslå at nærmere angitte saker må godkjennes i representantskapet

3.1.3. Samvirkeforetak (SA)

Kommuner kan også delta i samvirkeforetak. Det er lov om samvirkeforetak (samvirkelova) som regulerer denne organisasjonsformen. Samvirkeforetak har trekk både fra aksjeselskaps- og foreningsformen, men skiller seg likevel klart fra begge disse organisasjonsformene. I motsetning til i aksjeselskapet, der eierinteressene i prinsippet primært er knyttet til kapitalavkastningen, er eierinteressene i samvirkeselskapet knyttet til bruken av selskapets varer/ tjenester. Medlemmene har ved sitt medlemskap direkte nytte av den virksomheten som drives, og hovedformålet er å fremme medlemmenes økonomiske interesser. Samvirkeforetak eies av medlemmene og foretaket forvaltes av styret i tråd med vedtektene, mens daglig leder har ansvaret for den daglige driften av virksomheten. Samvirkeforetak har ikke fritt omsettelige eierandeler. Utgangspunktet er likevel at de som kan få sine økonomiske interesser ivaretatt av et samvirkeforetak, har rett til å bli medlem av foretaket ved innmelding. Foretaket kan bare nekte medlemskap dersom det er saklig grunn for det. På årsmøtet, samvirkets øverste organ, fattes beslutninger som hovedregel ut fra prinsippet om ett medlem, én stemme.

3.1.4. Kommunalt foretak (KF)

Når kommunen ønsker å gi en virksomhet en noe mer selvstendig stilling enn det som gjelder i den tradisjonelle etatsmodellen, kan det etableres et kommunalt foretak etter kommunelovens kapittel 9. Foretaket er da ikke en egen juridisk enhet, men del av kommunen som rettssubjekt. Kommunen er derfor part i alle avtaler og hefter for foretakets forpliktelser. I motsetning til organisatorisk utskilling av virksomhet ved bruk av aksjeloven og lov om interkommunale selskaper, vil de ansatte fortsatt ha kommunen som arbeidsgiver i et kommunalt foretak. Foretaket ledes av et styre, som er utpekt direkte av kommunestyret. Daglig leder står i linje under styret, som igjen er underlagt kommunestyret. Foretakene er på denne måten direkte underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. Kommunedirektøren har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder. Det er imidlertid ett unntak fra denne hovedregelen. Etter kommunelovens §9-16 kan kommunedirektøren instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret har behandlet saken. Kommunedirektøren skal også gis anledning til å uttale seg før styret treffer vedtak i saker som også skal behandles av kommunestyret. Uttalelsen skal legges fram for styret i foretaket når styret skal behandle saken. Styrets vedtak skal sendes til kommunestyret via kommunedirektøren.

3.1.5. Interkommunalt politisk råd (IPR) og kommunalt oppgavefellesskap (KO)

Ved kommuneloven av 2018 ble reglene om samarbeid etter § 27 erstattet av to nye organisasjonsformer; interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap.

Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen om kommunalt oppgavefellesskap i kommunelovens kapittel 19, kan både benyttes til enkle og mindre omfattende samarbeid, som samarbeid om kontrollutvalgssekretariat, kommuneadvokat og liknende, og til større og mer omfattende samarbeid. Bestemmelsen åpner i utgangspunktet for samarbeid om å løse alle typer oppgaver, både lovpålagte og ikke-lovpålagte. Den enkelte lov vil imidlertid kunne legge begrensninger på muligheten til å samarbeide på et område. Et interkommunalt politisk råd er et politisk samarbeidsorgan. Rådet kan gis myndighet til å behandle saker som går på tvers av kommune- eller fylkesgrensene, det vil si saker som er grenseoverskridende. Dette kan for eksempel være å behandle og eventuelt avgi uttalelser i hørings saker eller å drøfte ulike regionale satsinger eller tiltak. Rådet kan ikke produsere tjenester for innbyggerne eller kommunene eller fylkeskommunene i regionen.

3.1.6. Vertskommunesamarbeid

Vertskommunesamarbeid er per definisjon ikke selskapsorganisering. Det er et interkommunalt samarbeid som er underlagt den ordinære forvaltningen i kommunene, men der utførelsen av lovpålagte oppgaver og vedtaksmyndighet er delegert til en vertskommune. Et vertskommunesamarbeid kan organiseres som et administrativt samarbeid der kommunestyret instruerer egen kommunedirektør å videredelegere sin myndighet til kommunedirektøren i vertskommunen. Samarbeid kan også organiseres med en felles folkevalgt nemnd. Deltakerne kan da delegere nemnda myndighet til å fatte vedtak i prinsipielle saker. Begge former for vertskommunesamarbeid skal reguleres i en samarbeidsavtale.

3.1.7. Stiftelse

Kommuner kan også opprette stiftelser. Det er lov om stiftelser (stiftelsesloven) som regulerer denne organisasjonsformen. En stiftelse er et selvstendig rettssubjekt og etableres gjerne for å ivareta et bestemt formål. Stiftelsens styre skal ivareta dette formålet uten å se hen til andre interesser. Som oppretter av en stiftelse kan kommunen eller fylkeskommunen dermed ikke utøve direkte styring over stiftelsens virksomhet eller gjøre krav på andel i stiftelsens overskudd (ta utbytte). Oppretteren kan heller ikke løse opp stiftelsen. Organisering gjennom å opprette en stiftelse gjør virksomheten helt uavhengig av kommunen.

I 2023 kom det en lovendring som gjør at kommunestyret kan vedta å oppløse kommunale boligstiftelser, og med det innlemme stiftelsens boigmassei kommunens ordinære virksomhet. Frist for slik oppløsning er ved utgangen av 2028.

3. Motiv for selskapsetablering – formålsklassifisering

Når det etableres et foretak, et selskap eller kommunen går inn som medeier eller deltaker sammen med andre, så er det for at kommunen skal oppnå noe. Der private eiere vil ha økonomisk utbytte som hovedmål for sin deltakelse, kan kommunen ha en del andre mål. Eierskapet kan deles inn i fem motiver for selskapsdannelse. Formålene med etablering av selskapene er forankret i selskapsavtalen eller vedtektene. Det er ikke uvanlig at det kan være flere motiv bak etableringen av et selskap. Motiv og mål med selskapet får konsekvenser for hvordan eierstyringen innrettes. De fem motivene presenteres her:

7

4.1. Finansielt motiv

Dersom hovedformålet med eierskapet er å oppnå økonomiske resultater, defineres eierskapet som finansielt. Finansielt formål betyr ikke at eier har en kortsiktig horisont på sitt eierskap eller at eier ønsker å selge aksjene i selskapet. Finansielt formål er naturlig for selskap som er forretningsmessig orientert og der bedriftsøkonomiske lønnsomhetskriterier ligger til grunn for selskapenes arbeid. Eierskap med et finansielt motiv vil ofte innebære en økonomisk risiko.

4.2. Politisk motiv

Selskapsdannelser der motivet og hovedbegrunnelsen for eierskapet er strategiske valg om å posisjonere kommunen/regionen. Verken økonomi, hensynet til tjenesteyting eller lignende er begrunnelser for eierskapet.

4.3. Effektivisering av tjenesteproduksjon

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i hovedsak med at fellesløsninger bidrar til mer effektiv tjenesteproduksjon enn å yte tjenestene selv. Sentralt her er å oppnå økt mengde av tjenester for de midlene som er til disposisjon og bedre forvaltning av anleggsmidlene.

4.4. Samfunnsøkonomisk motiv

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i at kommunen gjennom selskapet vil oppnå totalt sett mer samfunnsøkonomiske resultater eller gjennomføring av oppgaver. Offentlig engasjement og styring av oppgaveløsningen vil stå sentralt i begrunnelsen for denne kategorien.

3.5. Regionalpolitisk posisjonering

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i at det styrker regionens muligheter og posisjon til å gjennomføre oppgaver i forhold til andre regioner og nasjonale aktører. Her kan også posisjonering for å utløse statlige midler/prioriteringer være en del av begrunnelsen.

4. Vurdering og valg av selskapsform – konsekvens for eierstyring

Dersom det ikke er begrensninger i lover og forskrifter for oppgaveområdet, står kommunen fritt til valg av selskapsform. Valg av selskapsform har likevel betydning for kommunens tre ulike roller som myndighetsutøver, eier og tjenesteprodusent. Blant annet gjelder dette i hvilken grad selskapet skal delegeres oppgaver, hensynet til konkurransereglement, hensynet til offentlighet m.m. Når vedtak om valg av selskapsform er gjort, så må eierskapet utøves gjennom selskapets eierorgan og i samsvar med eierdokumentene. Kommunestyrets eierstyring følger av den valgte selskapsformen. For kommunale foretak (KF) er kommunestyret foretakets øverste organ. For interkommunale selskap og aksjeselskap blir eierskapet utøvd i henholdsvis representantskapet og generalforsamlingen.

Kommunen bør velge organisasjonsform ut ifra vurdering om økonomisk risiko og behovet for politisk styring. Dersom hovedformålet å oppnå økonomisk avkastning, defineres eierskapet som finansielt. Selskap med finansielt formål, kan likevel ha virksomhet på områder med stor politisk betydning. Dersom selskapet er et gjennomføringsorgan for politiske vedtak defineres eierskapet som politisk. Tilsvarende dersom formålet er å ivareta eller utføre kommunale kjerneoppgaver. Nome kommunes eierskap er i hovedsak politisk motivert og den samfunnsmessige verdiskapingen er formålet bak investeringen. Det vil si at den samfunnsøkonomiske nytten skal være større enn kostnaden med å produsere denne tjenesten. Det er den samfunnsøkonomiske nytten som representerer det politiske elementet i eierskapet.

5. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Kontrollutvalget skal ifølge kommunelovens § 23-2 påse at det utføres forvaltningsrevisjon av selskaper som kommunen har eierinteresser i, og føre kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll).

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret ble konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering. Planen skal vedtas av kommunestyret, men kan delegeres til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Jf. kommunelova §23-6 skal kontrollutvalget varsles om møter i generalforsamlinger og representantskap og har rett til å være til stede i disse møtene. Dette gjelder interkommunale selskap (IKS), interkommunale politiske råd (IPR), kommunalt oppgavefellesskap (KO) og aksjeselskap (AS) der kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskap direkte eller indirekte eier alle aksjer. Det er kommunen som har ansvar for å informere kontrollutvalget om disse møtene.

6. Forfold til sentralt lovverk

Offentleglova slår fast at virksomheter med over 50 prosent offentlig eierandel eller direkte eller indirekte har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene i det øverste organet er omfattet av lovens vilkår. Unntatt er selskap som driver næringsvirksomhet i konkurranse med andre og på samme vilkår som private.

Forvaltningsloven gjelder for all virksomhet som drives innenfor kommunen eller fylkeskommunen som eget rettssubjekt, inkludert kommunale eller fylkeskommunale foretak. Selskaper omfattes som utgangspunkt ikke av forvaltningsloven, men dersom de har så tett tilknytning til forvaltningen at de kan anses å være «organer for stat, kommuner eller fylkeskommuner» vil forvaltningsloven likevel gjelde. Grensedragningen her beror på en helhetsvurdering. Relevante vurderingstemaer er selskapsform, formålet og bakgrunnen for opprettelsen, hva slags virksomhet selskapet driver, om selskapet har monopolvirksomhet, og om den må regnes som et ledd i gjennomføringen av kommunal eller fylkeskommunal politikk. Det sentrale vurderingstemaet vil være hvor sterk reell tilknytning det er mellom selskapet og forvaltningen.

I vurdering av om **anskaffelsesregelverket** kommer til anvendelse, er organisasjonsform blant annet avgjørende. Kommunale foretak (KF) er omfattet av regelverket om offentlige anskaffelser, fordi foretaket er en del av den kommunale forvaltningen uten å være skilt ut som eget rettssubjekt. Dette gjelder også i tilfeller der kommunale foretak driver forretningsmessig. Alle anskaffelser som kommunale foretak gjennomfører, må med andre ord følge anskaffelsesregelverket. Dersom et aksjeselskap (AS) og interkommunalt selskap (IKS) skal være omfattet av anskaffelsesregelverket, må selskapet bli ansett som et «offentligrettslig organ» etter anskaffelsesloven § 2 andre ledd bokstav c. Dette må vurderes særskilt for det enkelte selskap, hvor det blant annet må vurderes om selskapet

- tjener allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter, og
- er underlagt offentlig kontroll etter særskilt angitte vilkår.

Dersom selskapets virksomhet er av industriell eller kommersiell karakter, kommer med andre ord ikke anskaffelsesregelverket til anvendelse. Dette beror på en helhetsvurdering av virksomhetens karakter.

Statsstøtteregelverket gjelder uavhengig virksomhetens organisering, siden det er karakteren av aktivitet som er avgjørende. Det spiller derfor i utgangspunktet ingen rolle for statsstøttevurderingen om virksomheten drives i aksjeselskap, interkommunalt selskap eller kommunalt foretak. Når kommunen enten selv eller gjennom selskaper utøver økonomisk aktivitet i et marked på fullt ut markedsmessig basis, vil ikke virksomheten anses å oppnå noen fordeler sammenlignet med det private aktører vil kunne oppnå. I så fall kommer ikke statsstøttereglene til anvendelse. Hvis virksomheten derimot får noen form for fordeler av sin offentlige eier, er man raskt inne i statsstøttereglene. Slike fordeler kan for eksempel være mer gunstige lånebetingelser enn det banker tilbyr, kapital og innskudd fra eieren uten klar forventning om markedsmessig avkastning, eller fritak fra alminnelig skatteplikt. EØS-avtalen forbyr i utgangspunktet støtte til foretak som driver økonomisk aktivitet, dersom støtten kan virke konkurransedrivende, jfr. EØS-avtalen artikkel 61 nr. 1. Forholdet til statsstøttereglene må vurderes særskilt i det enkelte tilfellet og blir ikke nærmere omtalt her.

7. Forutsetninger for godt eierskap

Når kommunen velger å organisere en del av kommunens virksomhet i aksjeselskaper eller interkommunale selskaper endres betingelsene for folkevalgt styring og kontroll. Kommunestyret får en eierrolle og må styre selskapet gjennom selskapets eierorgan. Denne rolleendringen endrer imidlertid ikke kommunestyrets ansvar for kommunens samlede virksomhet.

Krav rettet mot eier:

- Det skal være åpne forhold rundt kommunens eierskap:
  - Meroffentlighet bør være et prinsipp.
  - Det bør være åpne forhold rundt valg av styremedlemmer.
  - Det bør være åpne forhold rundt godtgjørelser til styret.
- Kommunen fremmer sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap:
  - Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerene i generalforsamling og representantskap.
  - Det bør utarbeides en eieravtale som viser forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom generalforsamling/representantskap, selskapets virksomhet og valg av styre.
- Kommunen setter klare mål for eierskapet. Styret har ansvaret for realisering av målene.

Krav rettet mot selskapet:

- Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar
- Eierne skal behandles likt
- Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon
- Lønns- og insentivordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapingen og skal være rimelige. Hovdprinsippet bør være at selskap med kommuner som eiere, følger kommunale lønnsvilkår
- Styret skal ha nødvendig kompetanse, kapasitet og mangfold
- Styret skal overfor daglig leder, på selvstendig grunnlag, ha en aktiv rolle med tanke på service, kontroll, strategi og ressursituasjon/-bruk.

8. Roller

Kommunen kan ha flere roller i samme selskap i tillegg til eierrollen, som f.eks. kunde/bruker eller offentlig myndighet. Det er viktig at kommunens rolle som myndighetsutøver ikke påvirkes av at kommunen har eierinteresser i ulike selskaper. Kommunens eierskap skal utøves gjennom de formelle eierkanalene og utøvelsen av eierskapet skal være politisk forankret.

Under følger en kort gjennomgang av de ulike organene som er relevante for eierrollen. Folkevalgte, kommunens representanter i eierorganene, samt kommunens øvrige ansatte må være seg bevisst de ulike rollene, slik at kommunen opptrer ryddig og tillitvekkende.

8.1. Forskjellen mellom eierstyring og selskapsstyring

Selskapsretten bygger på et prinsipp hvor eier har en tilbaktrukket rolle, og driften og ledelsen av virksomheten er overlatt til et styre man har tillitt til. De folkevalgte må derfor være bevisst rollefordelingen mellom eier på den ene siden og virksomhetens ledelse bestående av styret og daglig leder på den andre.

Med begrepet eierstyring menes den styring kommunen har med sine virksomheter, og den måten kommunen forvalter sitt eierskap på. Eiers sterkeste påvirkning er å definere virksomhetens formål og stille krav til hva virksomheten skal levere. Rammene for formålet er nedfelt i vedektene eller selskapsavtalen, samt i generalforsamling eller representantskap. Eierstyringen kommer også til uttrykk ved valg av styre i virksomheten. I tillegg kan eier drive aktiv eierstyring gjennom eieravtaler og instruksjer.

Selskapsstyring gjelder styring av selve virksomheten og hører under styret og daglig leder. Oppgaven til virksomhetens styre og administrasjon er å planlegge, forvalte og drive foretaket innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eier. Denne ytre rammen består av eierstrategi, eierskapsmelding, vedtekter/selskapsavtale og vedtak på generalforsamlingen/representantskapet. Daglig leder og styret er på denne måten ansvarlig for den daglige driften av selskapet uten direkte inngripen fra eierne.

Dersom eier detaljstyrer selskapet, kan det føre til en utydeliggjøring av den ansvarsfordeling som selskapsretten legger opp til. Balansen mellom eierstyring og frihet for foretaksledelsen må eier ta stilling til ut fra virksomheten som drives.

8.2. Kommunestyret som eier

Kommunestyret er kommunens øverste myndighet og er ansvarlig for at eierskapet utøves på en forsvarlig måte slik at de betydelige verdiene og oppgavene som ligger i selskapene forvaltes i sammenheng med kommunens helhetlige tjenenesteproduksjon og til beste for kommunens innbyggere. Formålet med og rammene for kommunens eierskap fastsettes av kommunestyret i denne eierskapsmeldingen.

Kommunestyret kan delegere sin myndighet. Delegert myndighet skal utøves innenfor rammene av denne eierskapsmeldingen, samt andre føringer fastsatt av kommunestyret. Saker av stor prinsipiell og politisk betydning skal forelegges kommunestyret.

Det er kommunestyret som gjør vedtak om etablering av, deltakelse i eller uttreden av kommunale selskap.

Kommunestyret behandler kommunens eierskapsmelding, herunder kommunens formål med eierskapet i det enkelte selskap, samt eierstrategier for de viktigste selskapene.

I tillegg påvirker kommunestyret selskapene gjennom oppnevning av medlemmer til

- styret i kommunale foretak
- representantskap i interkommunale selskap
- generalforsamling i aksjeselskap

8.3. Formannskapet som eier

Kommunestyret har delegert utøvelsen av den kommunale eierrollen til formannskapet.

Ved spesielt store prinsipielle spørsmål avgjør ordfører om saken skal forelegges kommunestyret for avgjørelse.

Formannskapet skal:

- i forkant av møter i eierorganene vurdere de sakene som skal behandles der
- instruere kommunens representant i eierorganet
- foreslå kandidater til valgkomitéer for de ulike selskapene
- foreslå kandidater til styret i de tilfeller selskapene ikke har egen valgkomité

8.4. Eierrepresentanten

Med mindre annet er bestemt av kommunestyret eller formannskapet, representerer ordføreren kommunens eierinteresser gjennom deltakelse i

- representantskapsmøter i interkommunale selskaper
- generalforsamling i aksjeselskaper
- eiermøter
- årsmøter

Ordføreren kan videredelegere sin fullmakt (gjelder ikke representantskapsmøter i interkommunale selskap der eierrepresentanten må være valgt av kommunestyret).

Ordførerens eller den valgte representantens mandat klargjøres i eierutvalget i forkant av møtene i eierorganet.

Eierrepresentanten plikter å sette seg inn i eller avklare eiers (eierutvalgets) syn på saken som skal behandles i forkant.

Eierrepresentanten rapporterer tilbake til de øvrige medlemmene i eierutvalget etter møte i eierorgan og eiermøter.

8.5. Kommunedirektøren

Det følger av kommuneloven § 13-1 tredje og fjerde ledd at kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for politisk behandling er forsvarlig utredet og påse at politiske vedtak blir iverksatt. Kommunedirektøren skal i tillegg legge til rette for oppfølging av kommunens eierskap. Dette innebærer blant annet å:

- saksbehandle og tilrettelegge for politiske vedtak i eiersaker
- bistå ordfører og andre i å utøve eierstyring på vegne av kommunen, herunder forberede og delta i generalforsamlinger og eiermøter når ordfører ønsker dette
- holde oversikt over kommunens eierskap
- oppdatere kommunens eierskapsmelding

Kommunedirektøren skal sørge at det er et eierskapssekretariat som blant annet skal ha ansvar for å følge opp oppgavene som nevnt over.

Kommunedirektøren har ikke ansvar for eller innflytelse over selskapene kommunen har, og har dermed ingen mulighet til å gripe inn. Kommunedirektøren kan på eget initiativ ta opp saker med formannskapet som eierorgan.

8.6. Kommunen som kunde/bruker

Kommunens rolle som bestiller av tjenester fra selskaper vi har eierinteresser i skal være klart adskilt fra rollen som eier. Det bør inngås særskilt tjenestekjøpsavtale som regulerer forholdet. Kommunedirektøren eller den han utpeker skal være bestiller av tjenester fra selskapene.

8.7. Styret

Styret er ansvarlig for forvaltningen og organiseringen av virksomheten i selskapet, samt at selskapet drives innenfor de rammer som følger av selskapets formål og vedtak fattet av generalforsamlingen/representantskapet. Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen av selskapet og selskapets virksomhet for øvrig.

Styreverv i selskaper er et personlig verv. Medlemmer av selskapsstyrer representerer bare seg selv, ikke noen av eierne, og skal ivareta selskapets interesser til det beste for eierne. Styrerepresentanter kan bli holdt personlig økonomisk ansvarlig overfor selskapet eller aksjeeier for skade de i denne egenskap har forvoldt forsettlig eller uaktsomt, jf. aksjeloven kap. 17 og IKS-loven § 38.

8.8. Daglig leder

Daglig leder er ansvarlig for den daglige driften og ledelsen av selskapet, og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. På grunn av styrets kontrollansvar overfor daglig leder, ønsker Nome kommune at daglig leder som hovedregel ikke sitter i styret i selskapet. Unntak gjelder bl.a. der det ikke er økonomi i selskapet til å lønne daglig leder og det derfor er mest hensiktsmessig med arbeidende styreleder.

9. Retningslinjer for eierskap, ledelse og kontroll av selskap

Med utgangspunkt i KS Eierforum sine 21 råd om eierskap legges følgende retningslinjer til grunn for utøvelsen av Nome kommunes eierskap i aksjeselskap, interkommunale selskap og kommunale foretak:

9.1. Velge selskapsform ut fra formål og behov

Råd fra KS:

Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

I Nome kommune betyr dette at:

Før det blir tatt endelig stilling til om aktiviteter skal selskapsorganiseres og til valg av selskapsform, så skal følgende forhold vurderes for å sikre at selskapsformen er hensiktsmessig til oppgaver, formål og funksjoner for selskapet.

- Vilkårene for og behovet for direkte og reell politisk styring og utøvelse av strategisk eierskap
- Økonomisk ansvar; plikter som kommunen tar på seg i forhold selskapet
- Risikovurderinger; økonomisk, markedsmessig, miljø og samfunnsikkerhet, kvalitet og kvantitet på den kommunale tjenesten og forholdet til sluttbruker/innbygger
- Selskapets økonomiske frihet; forpliktelser i forhold til et selskap kontra det å beholde egen vedtaksmyndighet når det gjelder prioritering av ressursbruk
- Forholdet mellom kommunens rolle som eier og som myndighetsutøver
- Muligheter og begrensninger i forhold til delegering av myndighet
- Fleksibilitet; endring av eierforhold/samarbeid med private
- Forholdet til forvaltningslov/offentleglov
- Skatte- og avgiftsmessige forhold
- Innkjøpsrutiner
- Personalpolitikk

9.2. Skille mellom skjermet virksomhet og virksomhet i konkurranse med private

Råd fra KS:

Selskap som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører, samtidig som de utfører kommunale oppgaver som ikke skjer i konkurranse med andre, bør sørge for et skille mellom de to delene for å unngå brudd på reglene om offentlig støtte.

I Nome kommune betyr dette at:

- Det skal foretas en særskilt vurdering av om selskap driver konkurransevirkosomhet i tillegg til monopolvirkosomhet. I slike situasjoner bør de konkurranseutsatte aktivitetene fysisk og organisatorisk skilles ut fra monopolvirkosomheten dersom dette er mulig og hensiktsmessig.

9.3. Sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap

Råd fra KS:

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden.

I Nome kommune betyr dette at:

- Eierstyring skal være en del av folkevalgtprogrammet eller egen opplæring i starten av hver valgperiode.

9.4. Utarbeide en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret

Råd fra KS:

Kommunestyret bør årlig få en rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene.

I Nome kommune betyr dette at:

- Eierskapsmeldingen del 1 revideres i hver kommunestyreperiode og legges fram for kommunestyret til godkjenning. Så langt som mulig skal dette skje i første år i valgperioden.
- Eierskapsmeldingen del 2 oppdateres årlig og legges fram for kommunestyret til orientering.
- Eierskapsmeldingen del 3 legges fram for kommunestyret til orientering hvert 4. år

9.5. Revidere styringsdokumenter og avtaler jevnlig

Råd fra KS:

Kommunestyret skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

I Nome kommune betyr dette at:

- Det skal være et langsiktig og ansvarlig perspektiv på kommunens eierskap i ulike selskap.
- I forbindelse med den årlige oppdateringen av eierskapsmeldingens del II blir det lagt til rette for en evaluering av formål, resultat og drift knyttet til selskap som er spesielt viktige for kommunen.
- Eventuelle endringer i formål i forhold til enkeltselskap skal følges opp og vurderes i egne saker.
- Det skal utarbeides en eierstrategi for de viktigste selskapene – og strategien skal vurderes hvert 4. år (i starten ev hver valgperiode)
- Innenfor rammene av formål og strategi skal selskapene utvikle detaljerte mål for sin virksomhet.

9.6. Holde jevnlige eiermøter

Råd fra KS:

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

I Nome kommune betyr dette:

- Både eier og selskap skal ta initiativ til eiermøter ved behov
- For selskap der Nome kommune har mer enn 50 prosent eierskap skal det være minst ett årlig eiermøte
- For selskap der Nome og Midt-Telemark kommuner har mer enn 50 prosent eierskap til sammen skal det være minst ett årlig felles eiermøte
- Nome kommune inviterer alle selskap der kommunen har mer enn 10 prosent eierskap til felles eiermøte i løpet av det første året i hver valgperiode
- Politisk ledelse skal prioritere deltakelse på eiermøter som selskapene inviterer til, og bringe informasjon tilbake til formannskapet (eierutvalget)
- Ordføreren har et særlig ansvar for at det blir lagt til rette for gode avklaringer i eierrelaterte saker mellom selskapet og kommunen mellom de formelle møtene i eierorganet.

9.7. Som hovedregel bør sentrale folkevalgte oppnevnes som representanter i eierorganet

Råd fra KS:

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.

I Nome kommune betyr dette at:

- Ordføreren møter som kommunes representant på generalforsamlinger i aksjeselskap der kommunen har eierinteresser. Dersom ordføreren er forhindret skal hen gi fullmakt til annet medlem av formannskapet (eierutvalget) til å representere kommunen. Som hovedregel vil dette være varaordfører.
- Ordfører velges som kommunens representant til representantskapet i interkommunale selskap. Kommunestyret/formannskapet velger for hver valgperiode to vararepresentanter i nummerisk rekkefølge som møter som kommunens representant dersom ordfører er forhindret.
- Dersom ordfører ikke velges som kommunens representant til representantskapet skal den som velges være en del av kommunens eierutvalg (formannskapet).
- Kommunens eierrepresentant kan la seg bistå av kommunedirektøren eller den kommunedirektøren utpeker i eierorganets møter. Eventuell administrativ deltaker har ikke stemmerett på vegne av kommunen, med mindre ordføreren har gitt kommunedirektøren fullmakt til å møte på generalforsamling som kommunens representant.

9.8. Sørge for at bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlinger og representantskapsmøter

Råd fra KS:

Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

I Nome kommune betyr dette at:

- Kommunen vil fremme forslag om å vedtektsfeste minst 6 ukers frist for utsending av saksdokumenter.
- Sakspapir til møter i eierorganet legges fram som sak i formannskapet (eierutvalget) for behandling slik at kommunens representant har et tydelig mandat med seg til eierorganet.
- Dersom det ikke er møte i formannskapet i tiden mellom utsending av sakspapir og møtet i eierorganet har ordfører ansvar for å avklare eierutvalgets syn – om nødvendig i form av ekstraordinært møte.

9.9. Sørge for god sammensetning og kompetanse i styret

Råd fra KS:

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Vurder også spørsmål om habilitet i valg av styremedlemmer. Det anbefales at selskapet sikrer opplæring av styremedlemmene.

I Nome kommune betyr dette:

- Ved valg av styremedlemmer til selskap bør det unngås personer som kan komme i habilitetskonflikt i forhold til kommunale verv eller stillinger.
- Fordeling av styreverv skal ikke være en del av den politiske forhandlingen/fordelingen av verv i folkevalgte organer.
- Valg av styremedlemmer skal ta utgangspunkt i selskapets kompetansebehov og kandidatenes kompetanse.
- Dersom nødvendig kompetanse ikke er tilstede i utgangspunktet forventer kommunen at selskapene sørger for nødvendig opplæring av sine styremedlemmer.

9.10. Vedtektsfeste bruk av valgkomité ved styreutnevnelser

Råd fra KS:

Det bør fastsettes i vedtektene eller selskapsavtalen at valg av styrer i kommunalt eide selskaper bør skje ved bruk av valgkomité. Det bør lages retningslinjer som regulerer komitéens arbeid.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune vil fremme forslag om at det vedtekstfestes bruk av valgkomité i alle selskap
- For selskap uten valgkomité der kommunen som eier er forventet å komme med innspill til styremedlemmer, blir slike innspill vurdert av formannskapet (eierutvalget)
- Kommunens veileder for valgkomité gir føringer for arbeidet. Se kap. 10.

9.11. Sørge for balansert kjønnsrepresentasjon i styrene

Råd fra KS:

Eierorganet bør uavhengig av organisasjonsform tilstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnbalansen bør sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

I Nome kommune betyr dette:

- Det forventes at valgkomiteen og eierorganet sørger for kjønnsmessig balanse i styrene.

9.12. Lage rutiner for å sikre riktig kompetanse i selskapsstyrene

Råd fra KS:

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør derfor etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

I Nome kommune betyr dette:

- Styret skal utarbeide en styreinstruks som skal forankres i eierorganet
- Styreleder er ansvarlig for at den samlede kompetansen i styret blir effektivt utnyttet, og at styremedlemmenes kompetanse blir videreutviklet
- Alle styremedlemmene skal ha anledning til opplæring i styrearbeid.
- Styret skal i sin årsmelding gi en samlet vurdering av selskapets styring og ledelse. I årsmeldingen bør det stå hvor mange styremedlemmer selskapet har og hvilken kompetanse de har. Videre bør årsmeldingen ha en vurdering av styrets uavhengighet og rapportering av antall styremøter og en kort omtale av sakene styret har arbeidet med det siste året.

22

9.13. Som hovedregel bør styremedlemmer i morselskapet ikke sitte i styrene i datterselskaper

Råd fra KS:

Styremedlemmer i morselskapet bør som hovedregel ikke sitte i styret til et datterselskap.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune forventer at generalforsamlingen i konsernorganiserte selskap så langt som mulig, velger styremedlemmer til datterselskapene som ikke sitter i styret for morselskapet.

9.14. Oppnevne numeriske vararepresentanter

Råd fra KS:

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune vil foreslå å vedtektsfeste at varamedlemmer oppnevnes i numerisk rekkefølge.
- Nome kommune anbefaler selskapene å invitere 1. vara til styremøtene for å sikre kontinuitet.

9.15. Etablere rutiner for vurdering og håndtering av habilitet

Råd fra KS:

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune oppfordrer selskapsstyrene til å utarbeide rutiner for håndtering av habilitet.
- Ordfører og kommunedirektør skal ikke sitte i styret for kommunalt eide aksjeselskap og inntkommunale selskap.

23

9.16. Foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv

Råd fra KS:

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

I Nome kommune betyr dette:

- Kommunen forventer at selskapet følger kommunens retningslinjer for fastsetting av styrehonorar og lederlønn.
- Styregodtgjøring skal reflektere styrets ansvar.
- Styreleder skal godtgjøres høyere enn styremedlemmene.
- Selskap med bør tegne styreforsikring for økonomisk ansvar for alle styremedlemmene.
- Styremedlemmer bør ikke ta på seg arbeidsoppgaver for det aktuelle selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom det skjer, skal arbeidsavtalen/oppdragsavtalen godkjennes av generalforsamlingen.

9.17. Registrere styreverv i KS styrevervregister

Råd fra KS:

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale foretak og selskaper bør registreres i [KS styrevervregister](#)

I Nome kommune betyr dette at:

- Lenke til styrevervregisteret er tilgjengelig på kommunens nettside.
- Alle folkevalgte og ledere som påtar seg styreverv skal registrere disse i styrevervregisteret.

9.18. Sørge for at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon

Råd fra KS:

Det anbefales at selskapene melder seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon. Samfunnsbedriftene vil være det naturlige valget for disse selskapene.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune forventer at kommunalt eide selskap er medlem av en arbeidsgiverorganisasjon
- Nome kommune anbefaler medlemskap i Samfunnsbedriftene

9.19. Sørge for at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften

Råd fra KS:

Kommunens selskap bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål, gjerne fastlagt i egne etiske retningslinjer som utarbeides for og brukes aktivt i det enkelte selskap.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune forventer at selskapene utarbeider etiske retningslinjer og bruker disse aktivt i sitt arbeid.

9.20. Avklare forholdet mellom kommunedirektøren og daglig leder av kommunale foretak

Råd fra KS:

Det anbefales at kommunestyret ved opprettelse av kommunale foretak gjennomgår kommunelovens regulering av forholdet mellom kommunedirektøren og daglig leder av foretaket.

I Nome kommune betyr dette:

- Dersom det blir opprettet kommunale foretak kan kommunedirektøren eller dennes stedfortreder ikke sitte i styret for foretaket.
- Kommunedirektøren skl utøve tilsynsfunksjoner på vegne av kommunestyret, og kan på eget initiativ fremme saker for kommunestyret som berører de kommunale foretakenes drift.

9.21. Sørge for at kontrollutvalget sikres gode nok rammebetingelser til å utøve sin funksjon på en god måte

Råd fra KS:

Det anbefales at kommunen innenfor rammen av kommunelovens bestemmelser fastsetter regler og etablerer rutiner for kontrollen med selskapene, hvilke dokumenter som uoppfordret skal sendes kontrollutvalget og hvem som har plikt til å sørge for dette.

I Nome kommune betyr dette:

- Nome kommune oppfordrer alle selskap kommunen har eierinteresser i til å la kontrollutvalget få innsyn i de dokumenter de ber om ved utøvelse av eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon av kommunalt eide selskap

10. Retningslinjer for valgkomiteer

Nome kommune anbefaler at valgkomiteen arbeide etter følgende retningslinjer:

1. Selskapet skal ha en valgkomité med tre til seks medlemmer som blir valgt av generalforsamlingen etter forslag frå aksjonærene. Valgkomiteens leder blir valgt av generalforsamlingen.
2. Medlemmer av valgkomiteen skal være aksjeeiere eller representanter for aksjeeierne og skal vær uavhengige av styret og den daglege ledelsen i selskapet.
3. Lederen i styret plikter å møte i valgkomiteen etter innkalling. Valgkomiteen kan ellers hente inn opplysninger fra styret, og/eller daglig leder i selskapet eller andre som kan være relevante i arbeidet.
4. Valgkomiteen skal ta hensyn til de lover og forskrifter som gjelder for styrerepresentasjon i selskapet og oppdatere seg på regler for eierstyring og selskapsledelse. Dette omfatter også vedtektene til selskapet og eierskapsmeldingen til Nome kommune.
5. Valgkomiteen starter arbeidet sitt 2-3 måneder før generalforsamlingsmøtet. Daglig leder kaller inn til møte i valgkomiteen (i selskap som ikke har daglig leder tar styreleder initiativ til oppstart av prosessen).
6. Valgkomiteen legger fram forslag til kandidatar til verv som styreleder, styremedlemmer og varamedlemmer (i nummerisk rekkefølge). Forslaget skal begrunnes og inneholde utdanning, erfaring og alder på kandidatene. Forslaget skal sendes ut sammen med innkallingen til generalforsamlingen.
7. Valgkomiteen setter selv grensene for sitt arbeid, men skal:
  - kontakte styreleder, styremedlemmer og daglig leder i selskapet
  - kontakte de største aksjeeierne for å bli kjent med eventuelle styringssignal
  - innhente styrets egenvurdering av virksomheten, kompetanse og sammensetning
  - ved særskilte behov kontakte eksterne rådgivere.
8. Lederen innkaller til møter i valgkomiteen. Valgkomiteen skal også innkalles dersom to medlemmer, styreleder eller daglig leder ber om det.
9. Før valgkomiteen legger fram forslag på kandidater skal disse være forespurt om de er villige til å motta vervet som styremedlem eller evt. styreleder. Bare kandidater som har bekreftet at de er villige til å inneha slike verv, skal være med i forslaget fra valgkomiteen.

Når man velger styrerepresentanter til selskap, skal det legges vekt på:

Kompetanse

- Den samlede kompetansen i styret skal vurderes i forhold til selskapets formål
- Styret skal ha både generalist- og fagspesifikk kompetanse.
- Kunnskap om aksjeloven, IKS-loven, kommuneloven, andre relevante lover, forskrifter og avtaler som har betydning for selskapets drift.
- Kompetanse om private og kommunale regnskapsprinsipper, og evne til å analysere økonomiske utviklingstrekk.
- Spesialistkompetanse og erfaring på et eller flere områder som f.eks juss, økonomi, markedsføring, forvaltning, kommunalkunnskap, teknikk, HMS, ledelse eller organisasjon.
- Ha kunnskap om bransjen.
- Ha kunnskap om konkurrerende virksomheter.
- Ha kompetanse og erfaring fra styrearbeid.

Egenskaper til styremedlemmene

- Ha glede av og vilje til å jobbe for å oppnå gode resultat.
- Ha mot til å stille kritiske spørsmål til ledelsen og dets arbeid og andre i styret.
- Ha evne og vilje til å prioritere tid til arbeid i styret.
- Ha fokus på å gi selskapet et godt omdømme.
- Ha evne og vilje til å samarbeide.
- Være bevisst sitt samfunnsansvar.

Kjønnsmessig balanse

- Det skal arbeides for en balansert kjønnsrepresentasjon (minimum 40% av hvert kjønn) i styrene.

Habilitet

- Som hovedregel skal ledende politikere (dvs. formannskapet, utvalgsledere og gruppeledere) ikke sitte i selskapsstyrene. Valgkomiteen skal i sin innstilling særlig vurdere mulige rollekonflikter og habilitetsutfordringer etter forvaltningsloven.
- Det skal gjøres særlige aktsomhetsvurderinger ved utnevning av styremedlemmer i datterselskap for å sikre seg mot rolleblanding og inhabilitet.

11. Retningslinjer for fastsetting av styrehonorar og lederlønn i selskap

Innledning

Formålet med disse retningslinjene er å harmonisere nivå på styrehonorar og lederlønn med andre sammenliknbare selskap.

Nome kommune skal ikke være ledende i nivået på styrehonorar og lederlønn.

I selskap der kommunen er medeier skal kommunens representant i generalforsamlinger/ representantskap fremme disse retningslinjene ved drøfting og fastsetting av styrehonorar. Representanten skal også sørge for at styret er gjort kjent med kommunens retningslinjer i forhold til daglig leders lønn.

Styrehonorar

Fastsetting av styrehonorar skal gjøres av generalforsamlingen i aksjeselskap og av representantskapet i interkommunale selskap.

Det er valgkomiteen i selskapene som legger fram forslag til styrehonorar.

Styrehonorar bør utformes slik at de fremmer måloppnåelse i selskapet, men skal også framstå som rimelege i forhold til ansvar, arbeidsbyrde og kompetanse. Ved fastsetting av styrehonorar skal man forholde seg til sammenliknbare selskap. Valgkomiteen skal derfor innhente oppdatert informasjon om honorar i liknende selskap i vårt område.

Oppjustering av styrehonorar bør følge den normale lønnsutviklingen i samfunnet. Om det er behov for ekstraordinær arbeidsinnsats fra styreleder eller styremedlemmer, bør det godtgjøres ut ifra medgåtte timer isteden for å oppjustere det faste styrehonoraret.

I aksjeselskap (AS) og interkommunale selskap (IKS) kan styremedlemmer bli erstatningsmessig ansvarlig, jf. aksjelovens § 7-1 og lov om interkommunale selskaper § 38. Det betyr at det enkelte medlem har et personlig ansvar for sine handlinger som styremedlem. Generalforsamlingen eller representantskapet kan beslutte å tegne styreansvarsforsikring. Om styremedlemmene er forsikret mot det økonomiske ansvaret, bør dette gjenspeiles i fastsettelse av styrehonoraret.

Varamedlemmer

I selskap der Nome kommune er eier bør det ikke være en fast årlig godtgjøring for varamedlemmer. Varamedlemmer bør godtgjøres med en godtgjøring per møte når de møter på vegne av et styremedlem.

Reduksjon av styrehonorar

Nome kommune anbefaler at styremedlemmer må møte på minst 70 % av tiden som er satt av til styremøter og fastsatte aktiviteter for å motta fullt styrehonorar. Om styremedlemmer ikke møter på 70 % av tiden bør det føre til en avkorting i styrehonoraret tilsvarende den prosent fraværet utgjør.

Sykdom er legitimert fravær og bør ikke føre til avkorting av styrehonoraret.

Daglig leder

Lederlønninger i selskap der Nome kommune er eier skal ikke være ledende.

Fastsetting av daglig leders lønn skal alltid gjøres av et samlet styre. Styret skal ikke delegere denne oppgaven til styreleder alene.

Daglig leders lønn og alle andre nivå skal forholde seg til andre sammenliknbare stillinger i det offentlige og private. I interkommunale selskap (IKS) skal alle nivå av lønninger forholde seg til andre sammeliknbare stillinger i kommunen.

Lønningen skal framstå som rimelig i forhold til ansvar, arbeidsbyrde og kompetanse.

Oppjustering av daglig leders lønn bør følge den normale lønnsutviklingen i samfunnet.

12. Handlingsplan

I denne eierskapsmeldingsperioden (2024-2028) er følgende aktiviteter prioritert:

- Opplæring i eierskapsrollen.
- Vurdering av direkte kommunalt eierskap til noen av Nome Investeringselskap AS sine datterselskap.
- Ta initiativ til å redusere antall medlemmer i representantskapet i Indre Agder og Telemark Avfallsselskap IKS.
- Vurdere opphevelse av boligstiftelsene.
- Fokus på valgkomiteenes arbeid.

13. Selskapenes rapportering til eier

13.1 Generelt

Nome kommune forventer at selskapene holder kommunen orientert om status og utvikling i selskapet.

For at kommunens eierutvalg og kommunestyre skal få en enhetlig rapportering fra alle selskap er det utarbeidet et elektronisk skjema (se kap. 12.3) som selskapene får tilsendt én gang i året. Skjemaet skal returneres innen 1. juli hvert år til postmottak@nome.kommune.no. De innsendte skjemaene danner grunnlag for en årlig rapportering til eierutvalg/kommunestyre.

Selskapene skal i tillegg uoppfordret sende kommunen (postmottak@nome.kommune.no) dokumenter som er nedfelt i tabellen nedenfor.

Hva	Når
Generell informasjon om selskapet: <ul style="list-style-type: none"> - Kontaktperson - Selskapets kontaktinformasjon	Snarest ved nyetablering Fortløpende ved endringer
Selskapets styringsdokumenter: <ul style="list-style-type: none"> - Aksjonæravtale - Selskapsavtale - Vedtekter - Styreinstruks - Strategiplaner	Snarest ved nyetablering Fortløpende ved endringer
Generalforsamling/representantskap: <ul style="list-style-type: none"> - Innkalling og saksdokumenter - Årsmelding m/regnskap - Årsplan m/budsjett/årsrapport - Begrunnet innstilling på styremedlemmer. - Protokoll med tilhørende dokumenter (revisorbekreftet årsregnskap og styrets beretning)	Senest 6 uker før generalforsamling/representantskap Snarest og senest 1 mnd etter avholdt møte

13.2 Styringsdokumenter

Styringsdokument	Innhold	Ansvar
Intensjonsavtale	Før etablering av et selskap, enten kommunen er eneier eller eier sammen med andre, kan det skrives en intensjonsavtale som gir retningslinjer for etableringen og som en kan evaluere selskapet mot på et senere tidspunkt	Kommunesyret
Selskapsavtale	Nærmere beskrivelse av eierskap, innskudd, formål mv. Gjelder for IKS	Eierutvalget
Aksjonæravtale	Beskriver enighet mellom aksjonærene i AS om prioriteringer og retningslinjer. Avtalen er kun bindende for aksjonærene, - ikke styremedlemmene. Kan regulere hvordan aksjonærenen opptrer og stemmer i generalforsamlingen	Eierutvalget
Eieravtale	Som aksjonæravtale, men gjelder for IKS	Eierutvalget
Samarbeidsavtale	Avtale som inngås mellom deltakerne i interkommunalt samarbeid etter kommunelovens kap 17-20	Kommunestyret
Styreinstruks	En veiledning til hvordan styret skal arbeide. Utarbeides og vedtas av styret. Generalforsamlingen kan vedta styreinstruksen eller kreve å få den framlagt for godkjenning	Styret i AS Eventuelt generalforsamling
Instruks til styret	Generalforsamlingen kan, innenfor det loven eller vedtektene gir mulighet til, gi styret instruks om hvordan bestemte saker skal behandles	Generalforsamlingen
Stiftelsesdokument	For å stifte et AS skal den eller de som skal tegne aksjer i selskapet (sifterne), opprette et stiftelsesdokument. Dokumentet skal inneholde selskapets vedtekter	Den som er ansvarlig for etableringen Kommunestyret
Tjenesteavtale	Aktuelt der selskapet skal yte tjenester tilbake til eierne eller motsatt	Styret i selskapet og folkevalgt organ avhengig av delegering.

13.3 Rapporteringsskjema

INFORMASJON

STYRESAMMENSETNING

ØKONOMISKE NØKKELTALL

KRAV OG DOKUMENTASJON

DOKUMENTER SOM SKAL SENDES KOMMUNEN

KONTROLLER SKJEMA

Selskapsinformasjon

Om selskapet

Organisasjonsnummer

Organisasjonsnavn

Organisasjonsform

Etableringsdato

Formål

Eiere og eierandel

Navn */eierandel *

Registrer

Sum eierandel

Om innsender

Fornavn/etternavn

Adresse

Postnr / sted

Mobiltelefon

E-post

Rolle i selskapet

INFORMASJON

STYRESAMMENSETNING

ØKONOMISKE NØKKELTALL

KRAV OG DOKUMENTASJON

DOKUMENTER SOM SKAL SENDES KOMMUNEN

KONTROLLER SKJEMA

Selskapsinformasjon

Styre

Fornavn/etternavn

Verv

Honorar

Legg til

Daglig leder

Fornavn/etternavn

Årslønn

Godtgjørelser

Eventuelle kommentarer

FORRIGE ←   AVBRYT ✕   **NESTE →**

INFORMASJON

STYRESAMMENSETNING

ØKONOMISKE NØKKELTALL

KRAV OG DOKUMENTASJON

DOKUMENTER SOM SKAL SENDES KOMMUNEN

KONTROLLER SKJEMA

Selskapsinformasjon

Drift siste år - hele tusen

Driftsinntekt

Overskudd/underskudd

Balanse

Eiendeler

Omløpsmidler

Anleggsmidler

Gjeld

Kortsiktig

Langsiktig

Egenkapital

Revisjon

Selskap

Honorar

FORRIGE ←   AVBRYT ✕   **NESTE →**

INFORMASJON

STYRESAMMENSETNING

ØKONOMISKE NØKKELTALL

KRAV OG DOKUMENTASJON

DOKUMENTER SOM SKAL
SENDES KOMMUNEN

KONTROLLER SKJEMA

Selskapsinformasjon

- Anser selskapet seg omfattet av offentliglova *
- Anser selskapet seg omfattet av forvaltningsloven *
- Er monopolvirksomhet og konkurransevirkosomhet skilt fysisk og organisatorisk *
- Har selskapet en strategi som er vedtatt av eierorganet *
- Er det avholdt eiermøte siste år *
- Sender selskapet ut sakspapirer til eierorganet minst 6 uker før møtet *
- Har selskapet valgkomité *
- Har styremedlemmene fått opplæring i styrearbeid *
- Inneholder årsmeldingen opplysninger om styrets egenvurdering *
- Følger selskapet prinsippet om at styremedlemmer ikke sitter i styret for datterselskap *
- Har styret numeriske varamedlemmer *
- Bli 1. varamedlem invitert til styremøtene *
- Har styret rutiner for håndtering av habilitetsspørsmål *
- Er det tegnet styreforsikring *
- Dersom styremedlem/leder har oppdrag for selskapet – er avtalen godkjent av eierorganet *
- Er selskapet medlem av en arbeidsgiverorganisasjon *
- Har selskapet etiske retningslinjer *
- Vil selskapet gi kommunens kontrollutvalg innsyn i sine dokumenter ved eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon *

INFORMASJON

STYRESAMMENSETNING

ØKONOMISKE NØKKELTALL

KRAV OG DOKUMENTASJON

DOKUMENTER SOM SKAL
SENDES KOMMUNEN

KONTROLLER SKJEMA

Selskapsinformasjon

Selskapets styringsdokumenter

For å få en komplett eierskapsmelding i 2021 ønsker vi å få tilsendt alle dokumenter i listen. Deretter kun ved endringer.

- Gjeldende aksjonæravtale
- Selskapsavtale
- Vedtekter
- Styreinstruks
- Strategiplaner

Dokumenter er vedlagt, sendes til postmottak@nome.kommune.no eller pr post til Nome kommune, Ringsevja 30, 3830 Ulefoss

Vedlegg

Maksimal filstørrelse per fil: 10MB
Maksimal filstørrelse totalt: 30MB

Tittel

Ingen fil valgt

Tillatte filtyper som kan lastes opp er: pdf, png, tiff, jpg, jpeg, doc, docx, odt, odf, rtf, xls, xlsx, txt

Vedlegg sendes per post

Tittel

Filnavn